

Majandus- ja tööstusministri määruse „Kollektiivse esindushagi esitamiseks pädevate üksuste nimetamine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrusega määratakse tarbijakaitseseaduse (TKS) § 60¹ lg 2 ja § 66¹ lg 1 kohaste kollektiivsete esindushagide esitamiseks riigisisese pädevuse ja piiriülese pädevusega üksused. Teisisõnu, üksused, kelle on tarbijate või andmesubjektide kollektiivsete huvide kaitseks õigus esitada esindushagisid Eesti kohtule ja/või teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kohtutele.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik Stella Johanson (stella.johanson@just.ee) ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluse osakonna tarbijakaitsese nõunik Mari-Liis Aas (mari-liis.aas@mkm.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Merike Koppel (merike.koppel@just.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunikud Käddi Tammiku (kaddi.tammiku@mkm.ee) ja Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud 18. detsembril 2024. a Riigikogu poolt vastu võetud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadusega (kollektiivse esindushagi menetluse loomine)¹ ja seeläbi kollektiivsete esindushagide direktiivi² ülevõtmisega Eesti riigisisesse õigusesse. Määrus on üks kollektiivsete esindushagide direktiivi ülevõtmismeetmetest.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahvis 1 määratakse riigisisese kollektiivse esindushagi esitamiseks pädevad üksused.

Määruse kehtestamisel kantakse määrusega riigisiseste pädevate üksuste nimekirja üksnes need pädevad üksused, kellele on pädevus antud TKS § 60² lg 5 p-dega 1–3. Seetõttu on § 1 p-d 1–3 sõnastatud identselt TKS § 60² lg 5 p-dega 1–3.

Tarbijakaitsese ja Tehnilise Järelevalve Ametile (TTJA)-le on antud pädevus esitada riigisiseseid kollektiivseid esindushagisid TKS § 60² lg 5 p 1 alusel kõigis valdkondades. Andmekaitse Inspeksioon (AKI) on antud pädevus esitada riigisiseseid kollektiivseid esindushagisid tema vastutusalas oleva õigusakti rikkumisest tulenevalt tarbijakaitseseaduse § 60² lg 5 p-st 2 ja isikuandmete kaitse seaduse § 2¹ alusel. Finantsinspeksioon (FI)-le on riigisisese kollektiivse esindushagi esitamise pädevus antud finantsinspeksiooni seaduse § 2 lõikes 1 loetletud õigusaktide rikkumisest tulenevalt tarbijakaitseseaduse § 60² lg 5 p 3 ja finantsinspeksiooni seaduse § 6 lg 1⁴ alusel.

Riigisisese pädeva üksuse nõuded tulenevad tarbijakaitseseaduse § 60² lg-st 2. Riigisiseseid pädevad üksused määratakse taotluse alusel, pädeva üksuse määramisele kohaldatakse sama paragrahvi lõike 4 kaudu tarbijakaitseseaduse § 66² lg-eid 4, 5 ja 10-12. Tarbijakaitseseaduse

¹ Kätesaadav: [Eelnõu - Riigikogu](#) (334 SE).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2020/1828, 25. november 2020, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ (ELT L 409, 04.12.2020, lk 1–27).

§ 60² lg 5 p 4 kohaselt võib riigisiseseks pädevaks üksuseks taotluse alusel määrata ka muu valitsusasutuse tema vastutusvaldkonnas.

Kuivõrd määruse kehtestamise ajal ei saa taotluse alusel määratavaid pädevaid üksuseid veel olla, ei saa terviktekstiga ka selliste pädevate üksuste nimekirja anda ning määrust täiendatakse vastavalt tulevikus, kui riigisisese pädeva üksuse staatust taotletakse ja taotlejale antakse vastav staatus.

Nimekiri pädevatest üksusustest tuleb tarbijakaitseaduse § 60² lg 6 kohaselt teha kättesaadavaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi veebilehel.

Paragrahv 2 sätestatakse nimekiri pädevatest üksustest, kellel on õigus esitada kollektiivsete esindushagide direktiivi I lisas loetletud Euroopa Liidu õigusaktide rikkumise lõpetamise või õiguskaitsevahendite kindlaksmääramise kollektiivne esindushagi teise Euroopa Liidu liikmesriigi kohtule. Kuigi säte on sarnaselt TKS-ga sõnastatud selliselt, et pädeval üksusel on ettenähtud ulatuses õigus esitada kollektiivne esindushagi kollektiivsete esindushagide direktiivi I lisas sätestatud õigusaktide rikkumise korral, tuleb mõista, et juhul, kui selleks õigusaktiks on direktiiv, on see liikmesriikidel tulnud üle võtta liikmesriikide õigusesse. Seejuures juhul, kui tegemist on miinimumharmoneeriva direktiiviga, võivad konkreetse direktiivi ülevõtmismeetmed olla liikmesriigiti erinevad.

Määruse kehtestamise ajal on §-s 1 loetletud üksnes need piiriülesed pädevad üksused, kellele on pädevus antud TKS § 66² lg 7 p-dega 1–3.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on piiriülene pädev üksus vastavalt TKS § 66² lg 7 p-le 1. TTJA pädevus ei ole seaduse alusel piiratud, mis tähendab, et ta on pädev esitama kollektiivseid esindushagisid kõigi kollektiivsete esindushagide direktiivi I lisas loetletud Euroopa Liidu õigusaktide ulatuses.

Andmekaitse Inspeksioon on piiriülene pädev üksus tema vastutusvaldkonnas olevate kollektiivsete esindushagide direktiivi I lisas loetletud Euroopa Liidu õigusaktide ulatuses tulenevalt tarbijakaitseaduse § 66² lg 7 p-st 2 ja isikuandmete kaitse seaduse §-st 2¹.

Finantsinspeksioonile on piiriülese kollektiivse esindushagi esitamise pädevus antud tema vastutusvaldkonnas olevate kollektiivsete esindushagide direktiivi I lisas loetletud Euroopa Liidu õigusaktide ulatuses tulenevalt tarbijakaitseaduse § 66² lg 7 p 3 ja Finantsinspeksiooni seaduse § 6 lg 1⁴ alusel.

Tarbijakaitseaduse § 66² lg-s 2 on sätestatud juriidilisest isikust piiriüleste pädevate üksuste tingimused. Need tingimused tulenevad kollektiivsete esindushagide direktiivi artikli 4 lõikest 3 ja on kehtestatud ühetaolistena kogu Euroopa Liidus. Piiriüleste pädevate üksuste määramise kord taotluse alusel on sätestatud § 66² lg-tes 3-6. Sama paragrahvi lg 7 p 4 kohaselt on võimalik piiriülese pädeva üksuse staatust taotleda ka muudel valitsusasutustel nende vastutusvaldkonnas.

Kuivõrd määruse kehtestamise ajal ei saa taotluse alusel määratavaid piiriüleseid pädevaid üksuseid veel olla, ei saa anda määruse tervikteksti kehtestamisel määruses selliste piiriüleste pädevate üksuste nimekirja ning määrust täiendatakse vastavalt tulevikus, kui piiriülese pädeva üksuse staatust taotletakse ja taotlejale antakse vastav staatus.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium edastab nimekirja määruse §-s 1 sätestatud tunnustatud piiriülestest pädevatest üksustest ja nende põhikirjajärgsetest eesmärkidest Euroopa Komisjonile. Samuti teavitab ministeerium Euroopa Komisjoni nimekirjas tehtud muudatustest (TKS § 66² lg 9).

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium teeb oma veebilehel kättesaadavaks Euroopa Komisjoni koostatud piiriüleste pädevate üksuste konsolideeritud nimekirja, esitades selleks lingi Euroopa Komisjoni asjaomasele veebilehele (TKS § 66² lg 10).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on üks kollektiivsete esindushagide direktiivi ülevõtmismeetmetest.

4. Määruse mõjud

Mõjud on hinnatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse (kollektiivsete esindushagide menetluse loomine) seletuskirja³ punktides 6 ja 7.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse regulatsiooni rakendamisega ei kaasne täiendavaid tegevusi, kuid tuleb silmas pidada, et:

- tarbijakaitseseaduse § 66² lg 9 kohaselt edastab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tunnustatud piiriüleste pädevate üksuste nimekirja ja nende põhikirjajärgsed eesmärgid Euroopa Komisjonile. Samuti teavitab ministeerium Euroopa Komisjoni nimekirjas tehtud muudatustest;

- tarbijakaitseseaduse § 66² lg 10 kohaselt teeb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oma veebilehel kättesaadavaks Euroopa Komisjoni koostatud piiriüleste pädevate üksuste konsolideeritud nimekirja, esitades selleks lingi Euroopa Komisjoni asjaomasele veebilehele;

- tarbijakaitseseaduse § 60² lg 6 kohaselt teeb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium riigisiseste pädevate üksuste nimekirja kättesaadavaks oma veebilehel.

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid kulutusi ning riigieelarvesse ei laeku tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, st kolmandal päeval pärast kehtivas korras avaldamist (haldusmenetluse seadus (HMS) § 93 lg 2), v.a juhul, kui nimetatud tähtpäeva saabumisel ei ole 334 SE kohane tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus (kollektiivse esindushagi menetluse loomine) veel jõustunud. Sellisel juhul jõustub määrus ühes nimetatud seaduse jõustumisega (HMS § 93 lg 3).

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks TTJA-le, AKI-le ja FI-le.

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, kes Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lg 3 kohaselt annab õigusaktide eelnõude ja muude küsimuste korral hinnangu ka nende rakendamisega kaasnevate kulude ja tulude kohta. Samuti esitati eelnõu kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile. Teistele ministeeriumidele eelnõu kooskõlastamiseks ei esitatud, sest eelnõu ei puuduta ühegi teise ministeeriumi valitsemisalas olevaid küsimusi.

Eelnõule esitasid märkused Justiitsministeerium ja FI ning nende märkustega arvestamine on toodud seletuskirja lisas.

³ Seletuskiri on kättesaadav Riigikogu kodulehel [SE 334](#) materjalide hulgas.